

»OPLAKIVANJE KRISTA« OD LEONARDA CORONE U CRKVI DOMINIKANACA U STAROM GRADU

Dr. Grgo Gamulin

Već mnogo godina privlačilo je moju pažnju ovo »Oplakivanje«, što s izrazito manirističkim pejzažom u pozadini visi veoma visoko na zidu crkve Dominikanaca u Starom gradu na Hvaru. Kad sam ga ovog ljeta gledao na danjem svijetlu u klastru starog samostana, bilo mi je jasno, da je to možda najljepše djelo venecijanskog manirizma u Dalmaciji, mnogo bliže našoj današnjoj osjetljivosti, nego li mnoge »zasićene« slike Palme Mladega, posijane u tolikom broju po Dalmaciji. Ali mi je ujedno bilo jasno, da je svršeno s legendom, koju nam je tradicija prenijela: da je umjetnik u liku Josipa iz Arimateje prikazao hvarskog književnika Petra Hektorovića, kao donatora slike i oltara, a u liku Sv. Magdalene njegovu kćer Lukreciju. Stil slike, naime, ukazivao je na vrijeme oko 1600. g.¹⁾

Ali više nego li sam atributivni problem (njega nije bilo teško riješiti niti u ovom slabo istraženom području kasnog cinquecenta), svratila je na sebe moju pažnju sama vrijednost slike, a njene stilске kvalitete osvjježile su u meni staro uvjerenje: da je možda već vrijeme početi s temeljitijim istraživanjem posebnih vrijednosti, kao i kritičkom ocjenom epigonskih opusa kasnog manirizma u Veneciji. Sigurno je, da ga njegov epigonski karakter strogo razlikuje od onog stilskog i estetskog značenja, koje za nas taj pojam ima u svom »pravom« vremenu, od Medulića do Mariscalchija, ali pitanje je, ukoliko slični umjetnički postupci u slučaju izvjesne nadarenosti, mogu i u ovom razdoblju uroditi nekim stvarnim vrijednostima. Opusi Giovannija Contarinija, Sante Perande i Leonarda Corone po svoj prilici još skrivaju ljepote, koje tek treba otkriti.

Možda je ovaj pejzaž s malim likovima u pozadini primjer takvih još nepoznatih nam vrijednosti, kao što je to i total slike, tako neobično komponiran. I morfologija i ritam masa ukazuju na Palmu sljedbenika Leonarda Coronu (1561.—1605.), čak kad ne bi bilo detalja, koji ga već u prvi mah odaju. Likovi žena su oni sa »Raspeća« u Accademiji i sa »Depozicije« iz gal. Estense u Modeni,

na kojoj su veoma bliski likovi Krista i Sv. Ivana. Ali modenska je slika teška u svom quasitintoretovskom manirizmu. Još bliži lik Krista ćemo naći u »Skidanju s križa« iz kompleksa Atenea u Veneciji, kao i mnoge druge detalje: aureolu, perizonu i grane drveća.²⁾ A iznad svega isti motiv konja i konjanika na samoj crti obzorja, te malu zastavu, koju vidimo na »Padu pod križem« iz spomenutog Leonardova kompleksa.³⁾ To su one »macchiette opalescenti di cavalli e cavallieri«, o kojima govori Venturi. I lik Krista sa naše slike rađen je u tintoretizmu, koji je »otvrdnuo« (»incrudito«) u akademizmu naglašene anatomije, ali sve je drugo na starogradskom »Oplakivanju« rađeno slobodno, čak s nonšalansom, koja nije bez draži. Može li se izvjesna draž osporiti i onoj težnji k dramatskom efektu, koju je Venturi, u cjelini, s pravom spočitnuo ovom slikaru, a koja je u gesti Bogorodice tako suvereno prisutna? Ili samoj kompoziciji, što se uz lik Bogorodice penje prema lijevoj strani, zatim na desno do glave Josipa iz Arimateje, pa opet lijevo uz brijeg Kalvarija?

Boje su suzdržane i bez »finoće«, koju znamo sa mnogih Palmirnih slika. Teren je dolje u smeđim tonovima, a pejzaž gore u maslinasto-zelenim. Haljine Bogorodice u konvencionalnim bojama i one Josipa iz Arimateje u crveno-smeđem i maslinastom glavni su akcenti na slici, dok je tijelo Kristovo u žućkastom tonu.

To je već kasno doba slika iz Atenea, u kojima je Leonardo Corona (u širokom ambijentu kruga Palme Mladega) već svladao eklekticizam svojih radova iz S. Bartolomea i S. Giuliana, kao i onih nešto kasnijih iz S. Nicolò dei Mendicanti. Adolfo Venturi je za njih bio rekao, da »spadaju među najznačajnije početke venecijanskog baroka« (»trà i più notevoli inizi del barocco veneziano«). Ako iz ove formulacije eliminiramo pojam baroka, ostaje ipak izvjesna ocjena, koju ne ćemo moći odbiti.

B I L J E Š K E

1) Petar Hektorović umro je 1572. g. Slika doduše potječe sa Hektorovićeve oltara stare crkve, ali to za datiranje nije nikakva indikacija. Ona je mogla biti nabavljena i kasnije.

2) A. Venturi, IX./VII., sl. 154 i 156. — Za »Depoziciju« iz Modene vidi R. Pallucchini »I dipinti della Galleria Estense di Modena«, Roma, 1945, str. 185.

3) Venturi, sl. 155.

Leonardo Corona: »Oplakivanje Krista« u crkvi
Dominikanaca u Starom gradu.